

СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОКАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ

На сьогодні однією з найактуальніших проблем банківської сфери України є прогресуюче зменшення показників адекватності капіталу, що є дуже серйозною проблемою у зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в Україні, та великою вірогідністю виникнення макроекономічних шоків. За таких умов більшість приватних банків не зможуть функціонувати та будуть вимушені оголосити про дефолт у випадку відсутності додаткового державного фінансування. Але державна докапіталізація банків не є панацеєю, тому необхідним є вивчення інших способів докапіталізації банків. Особливе значення серед них посідає докапіталізація приватними інвесторами, розгляд особливостей та можливостей застосування якого присвячене дане дослідження.

Одним з найпопулярніших інструментів докапіталізації банків є емісія акцій та їх подальше розповсюдження серед приватних інвесторів. На сьогодні цей інструмент не є популярним серед українських приватних банків. Більшою мірою це можна пояснити двома причинами:

- По-перше, банки не можуть емітувати велику кількість простих акцій, оскільки чинні мажоритарні акціонери бояться послаблення або навіть втрати свого впливу в управлінні банком.
- По-друге, випуск привілейованих акцій обмежений через недостатній попит на них серед приватних інвесторів, оскільки через неможливість впливати на функціонування банків інвестори ризикують втратити свої кошти внаслідок непрозорості та неадекватної політики управління.

В сучасних умовах використання саме такого способу було б доцільним для докапіталізації банків. Якщо банк зміг би забезпечити гарантований механізм беззбитковості інвестицій через купівлю привілейованих акцій, то інвестори не боялися б втратити свої активи.

Враховуючи правила української фондової біржі, випуск акцій є набагато простішою та доступнішою процедурою, оскільки оголошена емісія має бути більшою за 1 млн грн., в той час як випуск облігацій має здійснюватися на суму не менш як 10 млн грн. Також для випуску акцій банкам не обов'язково мати рейтинг акредитованого рейтингового агентства, в той час як для емісії облігацій це є обов'язковою умовою. Тому насправді, багато банків можуть просто не мати можливості залучення фінансування шляхом емісії облігацій. Відповідно, варто врахувати інші можливості залучення приватних інвесторів.

Основною перешкодою на шляху до повноцінної емісії простих акцій є небажання чинних мажоритарних акціонерів зменшення частки їх впливу в управлінні акціонерним товариством. З іншого боку, в українських реаліях це може бути пояснене небажанням долучати третіх осіб до непрозорих схем ведення бізнесу. Тобто в будь-якому разі емісія простих акцій для подібних банків буде небажаним, і в подальшому, можливості впливу інвесторів на політику банку можуть бути суттєво обмежені. Інвестор який придбав прості акції зазвичай отримує дивіденти, що напряму залежать

від успішності банківської діяльності, а відповідно і від політики управління банком. Очевидно, що зрозумівши неможливість свого впливу на управління банком, він відмовиться від настільки ризикованої справи, навіть якщо виплати по акціях будуть достатньо високими. Але, у разі гострої потреби банку у докапіталізації цей механізм може стати останнім виходом, у разі відмови у державному фінансуванні та перевищення 25%-го ліміту по випуску привілейованих акцій. Тоді, продаж простих акцій міг би стати єдиним виходом зі скрутного становища, але залучити інвесторів навряд чи вдасться. На жаль, така ситуація натеper є типовою для нашої країни, але існує певний фінансовий інструмент який дозволить оптимізувати ризики та виграти обох сторін.

З іншого боку, головною перепоною для інвестування в привілейовані акції є також непрозора адміністративна та фінансова діяльність, невисокий кредитний рейтинг українських банків. Тобто інвестори не зможуть убезпечити себе від певних потрясінь викликаних непрофесійним управлінням банку, а як наслідок збитків що може зазнати банк, зокрема через оголошення дефолту, зазнає і акціонер. Проте цю дилему можна вирішити шляхом комбінування проданого пакету акцій з іншим фінансовим інструментом.

Проведений аналіз існуючих можливостей до капіталізації свідчить про те, що оптимальним фінансовим інструментом міг би стати опціон типу «пут», що прикріплювався до кожного проданого пакету акцій. Прив'язка даного опціону до пакета акцій дозволила б інвестору протягом певного, заздалегідь визначеного періоду продати акції емітенту у разі невідповідності ситуації на ринку його очікуванням, а емітент, відповідно, був би зобов'язаний викупити власні акції у інвестора, за попередньо визначеною ціною (ціною виконання). Це дозволило б гарантувати інвесторам беззбитковість їх вкладень, а банкам залучати додаткові об'єми коштів за плаваючої чи фіксованої процентної ставки (відповідно до виду акції) і відносно простішої процедури.

Також перевагою даного інструменту для інвесторів є те, що за умов ускладнення функціонування банків та спадання очікуваної прибутковості вони матимуть право продати акції, які банки, згідно до умов опціону, зобов'язуються викупити за попередньо обумовленою ціною виконання. Варто зазначити, що такі фінансові операції дозволені українським законодавством, а саме Законом від 07.12.2000 № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» (частиною шостою статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5042-VI від 04.07.2012) [1].

Отже, продаж банками акцій з використанням опціону типу «пут», що прикріплюватиметься до кожного пакету, має знизити ризики інвесторів і як наслідок підвищити попит на інвестування у акції українських банків, що у свою чергу підвищить їх стійкість до макроекономічних шоків та зробить можливим стабільне зростання банківської сфери.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність». із змінами, внесеними згідно із Законом № 5042-VI від 04.07.2012 Електронний ресурс – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.